

Федорчук І. В. магістрантка
економічного факультету
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

Оптимізація депозитної політики комерційних банків

Актуальність дослідження обумовлена істотним підвищенням ролі депозитної політики у забезпеченні стійкості і надійності як окремо взятого банку, так і економіки країни, та необхідністю комплексних досліджень механізму взаємодії банківських установ з клієнтами у процесі формування ресурсного потенціалу.

Питаннями ефективної діяльності банків, зокрема проблемами залучення ресурсів та вдосконалення депозитної політики, займалися такі вчені-науковці, як: Бартош О. М., Глебова Н. В., О. Дзюблюк, О. Дмитрієва, Пилипенко А. А., В. Лагутін та ін. Проте в сучасних умовах розвитку банківської системи існує потреба в подальшому дослідженні даної проблематики.

Ефективна діяльність банків та масштаби їх операцій залежать від обсягу ресурсів, якими вони володіють. Без достатньої ресурсної бази банки не можуть у належних обсягах здійснювати кредитування поточних потреб юридичних та фізичних осіб. Більшість ресурсів комерційного банку формується завдяки залученню коштів, серед яких можна виділити: кошти клієнтів, більшу частину яких становлять депозити, та пасиви в управлінні – це отримані банком кредити, виставлені на грошовий ринок довгострокові зобов'язання [1, с. 182]. Саме депозитні вклади відіграють важливу роль у формуванні ресурсної бази банку і слугують мірою довіри та визнання діяльності банку вкладниками.

Депозитна політика – це складне економічне явище; її суть необхідно

розглядати як у широкому, так і у вузькому значеннях. У широкому – депозитну політику комерційного банку характеризують як стратегію і тактику банку при його діяльності щодо залучення ресурсів із метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом. Під депозитною політикою у вузькому значенні розуміють стратегію і тактику банку в частині організації депозитного процесу з метою забезпечення його ліквідності [2, с. 98].

Єдиної депозитної політики для всіх банків немає. Кожен банк визначає свою власну депозитну політику з огляду на економічну, політичну, соціальну ситуацію в регіоні своєї діяльності. Якщо банк не має депозитної політики, або здійснює депозитну політику невисокої якості, або не зміг довести її основні положення до відома конкретних виконавців, ставлячи тим самим під сумнів можливість її реалізації, то сукупний ризик його діяльності значно підвищується.

Ефективне функціонування ринку вкладів і депозитів має надзвичайно важливе значення для стабільної діяльності банків, а через це, й для ефективного функціонування економіки України загалом.

Здійснення депозитних операцій або отримання позик на грошовому ринку, елементом якого є ринок вкладів і депозитів, – одна з найважливіших економічних передумов для організації діяльності банків, адже залученому капіталу банків через ринок вкладів і депозитів належить основна частка у покритті потреб банків у коштах для здійснення активних операцій.

Правильне, ефективне функціонування ринку вкладів і депозитів необхідне для забезпечення нормальної банківської діяльності на комерційних засадах, регулювання грошової маси в країні, успішного виконання банками як традиційних розрахунково-кредитних операцій, так і розширення спектра банківських послуг, та, як наслідок, для переходу до комплексного обслуговування клієнтури.

Ураховуючи все зазначене, можна стверджувати, що депозити та депозитна політика відіграють значну роль як фактор стабільності розвитку

банку, від кількості та якості залучених фінансових ресурсів залежать ресурсний потенціал та його ефективна діяльність.

Депозитну політику комерційного банку слід розглядати як стратегію і тактику щодо залучення коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективніших їх комбінацій [3, с. 3]. Тому оптимізація депозитної політики банку – складне багатофакторне завдання, основою вирішення якого має бути врахування інтересів економіки країни в цілому, комерційного банку як суб'єкта економіки, клієнта й персоналу банку зокрема. Тому правильно обрана, оптимальна та економічно обумовлена депозитна політика може стати суттєвою конкурентною перевагою для комерційного банку.

Виділяють загальні критерії оптимальності депозитної політики, а саме [4, с. 169]:

- зв'язок депозитних, кредитних та інших операцій банку між собою для підтримки його стабільності, надійності, фінансової стійкості;
- диверсифікація ресурсів банку з метою мінімізації ризику;
- сегментування депозитного портфеля (за клієнтами, послугами, ринками);
- диференційований підхід до різних груп клієнтів;
- конкурентоспроможність банківських депозитних продуктів.

Сьогодні більшість банків концентрують свою увагу на вдосконаленні існуючих операційних процесів. Для підвищення ефективності депозитних послуг потрібно застосовувати не тільки цінові методи, а й методи оптимізації процедур депозитного обслуговування клієнтів з точки зору забезпечення клієнта необхідною інформацією або послугою.

Основною проблемою у сфері залучення депозитів нині є порівняно низький ступінь довіри до банків з боку потенційних вкладників і низька фінансова грамотність населення. Для вирішення цього питання необхідним є формування розвиненої системи інформування суспільства про фінансову діяльність банків, що дозволить споживачам банківських послуг приймати

раціональні рішення щодо інвестування коштів, а також стимулювало б банки ефективніше працювати. Тому пропонуємо внести зміни до структури розкриття фінансової звітності, яка публікується в офіційних виданнях НБУ. Стосовно існуючої форми звітності пропонується доповнити її перелік такими фінансовими показниками:

- частка депозитів у пасивах – дозволяє визначити, яку депозитну політику проводить банківська установа порівняно з іншими методами формування ресурсів;

- обсяг валютних депозитів – дозволяє виявити диспропорції у діяльності банку шляхом порівняння валютних депозитів та кредитів, демонструє пріоритети банку на ринку валюти;

- обсяг депозитів в інших банках, що свідчить про надлишок ресурсів або неагресивну кредитну політику.

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що успішний розвиток та ефективне функціонування комерційного банку неможливе без детально продуманої й економічно обґрунтованої депозитної політики.

Запропоновані заходи щодо внесення змін до структури розкриття фінансової звітності, яка публікується в офіційних виданнях НБУ, дозволять підвищити прозорість банківської системи, забезпечуючи користувачів банківських послуг детальною інформацією про діяльність банку, пріоритети його ресурсної політики.

Для підвищення ефективності депозитних операцій комерційних банків значущими є подальші наукові роботи, що мають на меті розвиток інформаційно-аналітичної бази прийняття управлінських рішень.

Література

1. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення в умовах економічної кризи / Т. Андрушків // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2012. – Вип. 17. – С. 3–13.

2. Бартош О. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О. Бартош // Вісник УБС НБУ. – 2008. – № 3. – С. 97–101.

3. Глебова Н. В. Облік у банках : навч. посібник / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 308 с.

4. Олексенко М. В. Депозитна політика комерційних банків України на сучасному етапі / М. В. Олексенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 4 (16). – С. 166–171.

5. Подплетній В. В. Напрями підвищення ефективності депозитної політики банків : зб. наук. пр. [Електронний ресурс] / В. В.